

Հավելված
Հաստատվել է ՀՀ ՎՊ խորհրդի 2010թ.
փետրվարի 15-ի թիվ 5/1 որոշմամբ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱՀՄԿԻՉ ՊԱԼԱՏ

**ՀՀ տնտեսական մրցակցության պաշտպանության պետական
հանձնաժողովին պետական բյուջեից հատկացված միջոցների օգտագործման
և բյուջետային մուտքերի ապահովման, ինչպես նաև պետական
սեփականության կառավարման և օգտագործման նկատմամբ
վերահսկողության**

ԸՆԹԱՑԻԿ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Վերահսկողության հիմքը՝ ՀՀ վերահսկիչ պալատի 2009 թվականի գործունեության տարեկան ծրագրի 4.16 կետը, ՀՀ վերահսկիչ պալատի խորհրդի 2009 թվականի հոկտեմբերի 12-ի թիվ 24/3 որոշումը:

Վերահսկողության նպատակը՝ ՀՀ տնտեսական մրցակցության պաշտպանության պետական հանձնաժողովին (այսուհետ՝ Հանձնաժողով) պետական բյուջեից հատկացված միջոցների օգտագործման և բյուջետային մուտքերի ապահովման, ինչպես նաև պետական սեփականության կառավարման և օգտագործման նկատմամբ վերահսկողության իրականացում:

Վերահսկողության առարկան՝ Հանձնաժողովին հատկացված բյուջետային միջոցներ, նրա կողմից ապահովվող ՀՀ պետական բյուջե մուտքագրման ենթակա գումարներ և պետական սեփականության կառավարում և օգտագործում:

Վերահսկողության օբյեկտը՝ ՀՀ տնտեսական մրցակցության պաշտպանության պետական հանձնաժողով՝ ներառյալ աշխատակազմ:

Վերահսկողության ծավալը՝

Հանձնաժողովի ծախսեր՝

2007թ. – ին՝ 173,705.0 հազ. դրամ

2008թ. – ին՝ 212,697.9 հազ. դրամ

2009թ. – ին՝ 146,393.09 հազ. դրամ (առ 01.10.2009թ.)

Հանձնաժողովի կողմից նշանակված տուգանքներից մուտքեր՝

2007թ. – ին՝ 15,221.0 հազ. դրամ

2008թ. – ին՝ 105,682.3 հազ. դրամ

2009թ. – ին՝ 3,147.9 հազ. դրամ

Վերահսկողության իրականացման ժամկետը՝ 15.10.2009-20.12.2009 թ.

Վերահսկողությունն ընդգրկող ժամանակահատվածը՝ 01.01.2007- 14.12.2009թթ.:

Վերահսկողության մեթոդաբանությունը՝ Վերահսկողությունն իրականացվել է դիտարկման, ստուգման և վերլուծության ձևով: Վերահսկողության ընթացքում կիրառվել են համապատասխանության, ֆինանսական և արդյունավետության (կատարողական) վերահսկողության տեսակները: Ուսումնասիրվել և համադրվել է Հանձնաժողովի, ՀՀ ԿԱ պետական եկամուտների կոմիտեի, ՀՀ արդարադատության նախարարության իրավաբանական անձանց պետական ռեգիստրի գործակալության և Հայաստանի կենտրոնական դեպոզիտարիայի կողմից տրամադրված տեղեկատվությունը: Ստուգման ընթացքում կիրառվել են ընտրանքի, տարբեր տվյալների (քանակական և որակական) համադրման/ համեմատման մեթոդները, կատարվել է նախապես պատրաստված հարցաշարով տարբեր փաստաթղթերի և տվյալների ուսումնասիրություն: Վերլուծության փուլում ամփոփվել են դիտարկման և ստուգման ընթացքում արձանագրված փաստերը:

1. ՀՀ պետական բյուջեից հատկացված միջոցների

ծախսման ուսումնասիրություն

2007թ.-ի ՀՀ տնտեսական մրցակցության պաշտպանության պետական հանձնաժողովի (այսուհետ՝ Հանձնաժողով) հաստատված և ճշտված բյուջեն կազմել է 177,216.3 հազ. դրամ, ֆինանսավորումը՝ 175,080.9 հազ. դրամ, դրամարկղային ծախսը՝ 173,705.0 հազ. դրամ, փաստացի ծախսը՝ 176,473.9 հազ. դրամ: Ծշտված բյուջեի և ֆինանսավորման տարբերությունը կազմել է 2,135.4 հազ. դրամ: Ֆինանսավորման և դրամարկղային ծախսի տարբերությունը կազմել է 1,375.9 հազ. դրամ կամ ֆինանսավորման 0.8%-ը, որը հետ է վերադարձվել ՀՀ պետական բյուջե: «Աշխատավարձ և աշխատավարձին հավասարեցված վճարումներ» և «Պարտադիր սոցիալական ապահովագրության վճարներ» հոդվածներով ֆինանսավորումը կազմել է 136,513.5 հազ. դրամ կամ ֆինանսավորման 78%-ը, մնացած հոդվածներով ֆինանսավորումը կազմել է 38,567.4 հազ. դրամ կամ ֆինանսավորման 22%-ը, այդ թվում՝

Ապրանքների գնման և ծառայությունների վճարման ծախսեր՝ 22,141.1 հազ. դրամ,

Գործուղումների և շրջագայությունների ծախսեր՝ 169.3 հազ. դրամ,

Հանձնաժողովի 2008թ.-ի հաստատված և ճշտված բյուջեն կազմել է 212,699.2 հազ.

դրամ, ֆինանսավորումը՝ 212,697.9 հազ. դրամ, դրամարկղային ծախսը՝ 212,697.9 հազ. դրամ, փաստացի ծախսը՝ 210,895.8 հազ. դրամ:

Ճշտված բյուջեի և ֆինանսավորման տարբերությունը կազմել է 1.3 հազ. դրամ: «Աշխատողների աշխատավարձեր և հավելավճարներ» և «Փաստացի սոցիալական ապահովության վճարներ» հոդվածներով ֆինանսավորումը կազմել է 164,048.1 հազ. դրամ կամ ֆինանսավորման 77 %-ը, մնացած հոդվածներով ֆինանսավորումը կազմել է 48,649.8 հազ. դրամ կամ ֆինանսավորման 23 %-ը, այդ թվում՝

Ապրանքների գնման և ծառայությունների վճարման ծախսեր՝ 25,609.7 հազ. դրամ,

Գործուղումների և շրջագայությունների ծախսեր՝ 3,515.8 հազ. դրամ,

Հանձնաժողովի 2009թ.-ի հաստատված և ճշտված բյուջեն կազմել է 198,105.1 հազ. դրամ, ֆինանսավորումն առ 01.12.2009թ.՝ 173,447.6 հազ. դրամ, դրամարկղային ծախսն առ 01.12.2009թ.՝ 170,198.6 հազ. դրամ, փաստացի ծախսն առ 01.12.2009թ.՝ 179,430.4 հազ. դրամ:

«Աշխատողների աշխատավարձեր և հավելավճարներ» և «Փաստացի սոցիալական ապահովության վճարներ» հոդվածներով ֆինանսավորումն առ 01.12.2009թ. կազմել է 169,512.4 հազ. դրամ կամ ֆինանսավորման 97.7 %-ը, մնացած հոդվածներով ֆինանսավորումը կազմել է՝ 3,935.2 հազ. դրամ կամ ֆինանսավորման 2.3 %-ը, այդ թվում՝

Ապրանքների գնման և ծառայությունների վճարման ծախսեր՝ 2,015.6 հազ. դրամ,

Գործուղումների և շրջագայությունների ծախսեր՝ 1,919.6 հազ. դրամ:

2. Բյուջետային մուտքերի ապահովման ուսումնասիրություն

Դիտարկման արդյունքներով էական են համարվել և ստուգվել Հանձնաժողովի կողմից կիրառվող ներքոնշյալ իրավախախտումների համար նշանակվող տուգանքներից ՀՀ պետական բյուջեի մուտքերը, մասնավորապես՝ հակամրցակցային համաձայնություն կնքելու, օրենքով նախատեսված դեպքում համակենտրոնացումը չհայտարարագրելու, անբարեխիղճ մրցակցության, Հանձնաժողովի որոշմամբ սահմանված փաստաթղթեր կամ այլ տեղեկատվություն չներկայացնելու կամ ոչ հավաստի կամ կեղծ տեղեկություններ ներկայացնելու, տնտեսվարող սուբյեկտների կողմից սահմանված ժամկետներում Հանձնաժողովի որոշումը չկատարելու համար:

2.1 Հակամրցակցային համաձայնություններ կնքելու համար նախատեսված տուգանքների ուսումնասիրություն

2.1.1 Հանձնաժողովը, հաշվի առնելով 2008 թվականի մայիսի սկզբի օրերին ավտոտրանսպորտային միջոցների գազալցման (գազալիցքավորման) գործունեություն

իրականացնող թվով 188 (Հավելված 1) տնտեսվարող սուբյեկտների (այսուհետ՝ Գազալցման ընկերություններ) կողմից գազի իրացման գների բարձրացումները, 2008 թվականի մայիսի 4-ին ընդունել է թիվ 42-Ա որոշումը, որով Գազալցման ընկերությունների կողմից «Տնտեսական մրցակցության պաշտպանության մասին» ՀՀ օրենքի (այսուհետ՝ Օրենք) հնարավոր խախտումների վերաբերյալ հարուցել է վարչական վարույթ:

2008 թվականի հուլիսի 30-ի թիվ 82-Ա որոշմամբ Հանձնաժողովն ամրագրել է, որ Գազալցման ընկերությունները 2008 թվականի մայիսի առաջին չորս օրերին գրեթե միաժամանակ բարձրացրել են իրենց կողմից գազի իրացման գները՝ մեկ խորանարդ մետրի համար 130 դրամից դարձնելով 200 դրամ, պատճառաբանելով նշվածը միայն «ՀայՌ-ուսգազարդ» փակ բաժնետիրական ընկերության կողմից վաճառվող բնական գազի գնի բարձրացմամբ, սակայն որևէ պատշաճ հիմնավորում, որ այդ բարձրացումները պայմանավորված են որոշակի տնտեսական պայմաններով (գործոններով), չեն ներկայացվել: Հանձնաժողովն իր նույն որոշմամբ ամրագրել է, որ հաշվի առնելով Գազալցման ընկերությունների կողմից որոշակի ժամանակահատվածում գազի իրացման գների՝ տնտեսական պայմաններով (գործոններով) չպայմանավորված բարձրացումը՝ առկա են Գազալցման ընկերությունների կողմից Օրենքի 5-րդ հոդվածի 2-րդ մասի «բ» կետով նախատեսված՝ գազի իրացման գնի չհիմնավորված բարձրացմամբ արտահայտված հնարավոր հակամրցակցային համաձայնության հատկանիշներ: Մինչդեռ, հարկ է նշել, որ Օրենքի 5-րդ հոդվածի 4-րդ մասի համաձայն՝ հակամրցակցային համաձայնությունը համարվում է ապացուցված, եթե այդ մասին են վկայում Օրենքի 2-րդ մասում նշված գործողությունները կամ վարքագիծը, իսկ Օրենքի 5-րդ հոդվածի 2-րդ մասի «բ» կետում նշված է, որ հակամրցակցային համաձայնությունները վերաբերում են ապրանքի գնի չհիմնավորված բարձրացմանը: Նույն հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ գնի չհիմնավորված բարձրացում է համարվում երկու կամ ավելի տնտեսվարող սուբյեկտների կողմից որոշակի ժամանակահատվածում ապրանքի գնի բարձրացումը:

Հանձնաժողովը 2008 թվականի հուլիսի 30-ի թիվ 82-Ա որոշման եզրափակիչ մասում ամրագրել է, որ հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ Գազալցման ընկերությունների կողմից գազի իրացման գների բարձրացումների վերաբերյալ ուսումնասիրությունների նպատակով վարչական վարույթ հարացելու և իրականացնելու կապակցությամբ իր որոշումների ընդունումից հետո Գազալցման ընկերություններն իջեցրել են իրենց կողմից իրացվող գազի գները, և դրանով պայմանավորված՝ բացակայում է Գազալցման ընկերությունների նկատմամբ վարչարարության հետագա կիրառման և նրանց պարտականություններով (այդ թվում՝ տուգանքի վճարման և (կամ) որոշակի գործողությունների կատարման և այլն) ծանրաբեռնելու անհրաժեշտությունը) ձեռնպահ է մնում Գազալցման ընկերությունների նկատմամբ հետագա վարչարարությունից և վարույթի շրջանակներում անհրաժեշտ և բավարար է համարում նրանց նախազգուշացնելը՝ հանձնարարելով բացառել Օրենքի խախտումները:

Փաստորեն, Հանձնաժողովը սուբյեկտների գործողությունները չի որակել որպես հակամրցակցային համաձայնություն, ինչի արդյունքում չեն նշանակվել տուգանքներ:

2.1.2 2008 թվականին Հանձնաժողովի կողմից ՀՀ-ում գործող թվով 22 առևտրային բանկերի մասով ուսումնասիրություններ կատարելու նպատակով, ՀՀ կենտրոնական բանկի դիմումի հիման վրա, հարուցվել է վարչական վարույթ և արդյունքում «Ալբա-Կրեդիտ Ագրիկոլ Բանկ» ՓԲ, «Արդշինինվեստբանկ» ՓԲ, «Արցախբանկ» ՓԲ «Բիբլոս բանկ Արմենիա» ՓԲ, «Հայբիզնեսբանկ» ՓԲ, «Կասկադ Բանկ» ՓԲ, «Առեկսիմբանկ» ՓԲ, «Հայէկոնոմբանկ» ԲԲ, «Պրոմեթեյ Բանկ» ՍՊ ընկերությունների (այսուհետ՝ Բանկեր) գործունեությունում արձանագրվել է հակամրցակցային համաձայնություն կնքելու, կայացնելու, այդ համաձայնությանը մասնակցելու դեպք: Հանձնաժողովի 2008 թվականի սեպտեմբերի 3-ի թիվ 86-Ա որոշմամբ Բանկերի գործողությունները որակվել են որպես հակամրցակցային համաձայնության կնքում (կայացում):

Օրենքի 5-րդ հոդվածի 5-րդ մասի համաձայն՝ հակամրցակցային համաձայնություն կնքելն (կայացնելն) արգելվում է: Օրենքի 36-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ հակամրցակցային համաձայնություն կնքելն (կայացնելը, այդ համաձայնությանը մասնակցելը) առաջացնում է տուգանքի նշանակում՝ հակամրցակցային համաձայնության մասնակից տնտեսվարող սուբյեկտի՝ այդ համաձայնությունը կնքելու (կայացնելու, դրան մասնակցելու) նախորդ տարվա հասույթի երկու տոկոսի չափով:

Հանձնաժողովը 2008 թվականի հուլիսի 30-ի թիվ 82-Ա և սեպտեմբերի 3-ի թիվ 86-Ա իր որոշումներում չի նշանակել վերը նշված իրավախախտումների համար Օրենքով նախատեսված պատասխանատվության տեսակը՝ տուգանքը: Ի դեպ, «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 6-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ հայեցողական լիազորություն իրականացնելիս վարչական մարմինը (այս դեպքում՝ Հանձնաժողով) պարտավոր է առաջնորդվել վարչարարության իրականացման համաչափության և կամայականության արգելքի սկզբունքներով. եթե Հանձնաժողովը նախկինում հակամրցակցային համաձայնություն կնքելու համար այլ տնտեսվարող սուբյեկտների նկատմամբ հաշվարկել է Օրենքով նախատեսված տուգանքը, ապա վերոնշյալ դեպքերում պարտավոր էր կիրառել նույնը: Նշվածի իրավական ձևակերպումն ամրագրված է «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 7-րդ հոդվածի 2-րդ մասում, որի համաձայն՝ եթե վարչական մարմինը որևէ հայեցողական լիազորություն իրականացրել է որոշակի ձևով, ապա միանման դեպքերում հետագայում ևս պարտավոր է իր այդ հայեցողական լիազորությունն իրականացնել նույն ձևով:

Ստուգման ընթացքում հաշվարկվել են Բանկերի մասով Հանձնաժողովի կողմից չնշանակված տուգանքները.

«Ալբա-Կրեդիտ Ագրիկոլ Բանկ» ՓԲԸ-229,954.8 հազ. դրամ

«Բիբլոս բանկ Արմենիա» ՓԲԸ-22,870.3 հազ. դրամ

«Արդշինինվեստբանկ» ՓԲԸ-300,000.0 հազ. դրամ

«Հայրիզնեսբանկ» ՓԲԸ-97,316.2 հազ. դրամ

«Կասկադ Բանկ» ՓԲԸ-22,106.5 հազ. դրամ

«Առէկսիմբանկ» ՓԲԸ-60,018.3 հազ. դրամ

«Հայէկոնոմբանկ» ԲԲԸ-184,046.9 հազ. դրամ

«Պրոմեթեյ Բանկ» ՍՊԸ-29,949.3 հազ. դրամ

«Արցախսբանկ» ՓԲԸ-23,460.5 հազ. դրամ

Ընդամենը՝ 969,772,8 հազ. դրամ:

Ըստ Հանձնաժողովի կողմից ներկայացված բացատրությունների՝ Օրենքի 31-րդ հոդվածի համաձայն՝ Օրենքի խախտման դեպքում Հանձնաժողովն իրավասու է իր որոշմամբ կիրառել օրենքով նախատեսված պատասխանատվության միջոցներ, այդ թվում՝ տալ նախազգուշացում և խախտումները շտկելու և (կամ) հետագայում բացառելու հանձնարարություն և (կամ) նշանակել օրենքով նախատեսված չափերով տուգանք: «Իրավական ակտերի մասին» ՀՀ օրենքի 45-րդ հոդվածի 10-րդ մասի 8-րդ պարբերության համաձայն՝ եթե իրավական ակտում նշված նորմի կիրառումը պայմանավորված է ստորակետներով կամ «և» կամ «ու», ինչպես նաև «կամ» շաղկապով բաժանված պայմաններով, ապա ստորակետներով կամ «և» կամ «ու» շաղկապներով բաժանված պայմանների մասով այդ նորմի կիրառման համար անհրաժեշտ է բոլոր պայմանների առկայությունը, իսկ «կամ» շաղկապով բաժանված պայմանների մասով բավական է թվարկված պայմաններից առնվազն մեկի առկայությունը: Օրենքի 19-րդ հոդվածի 1-ին մասի «ա» կետի առաջին պարբերության և «գ» կետի համաձայն՝ Հանձնաժողովն իրավունք ունի ընդունելու որոշումներ՝ օրենքի հնարավոր կամ փաստացի խախտումների վերաբերյալ, ինչպես նաև նշանակելու տուգանքներ, կիրառելու օրենքով նախատեսված պատասխանատվության այլ միջոցներ: «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի (այսուհետ՝ Վարչարարության օրենք) 6-րդ հոդվածի համաձայն՝ հայեցողական լիազորությունն օրենքով վարչական մարմնին վերապահված իրավունք է՝ ընտրելու մի քանի հնարավոր իրավաչափ լուծումներից որևէ մեկը: Հայեցողական լիազորություն իրականացնելիս վարչական մարմինը պարտավոր է առաջնորդվել մարդու և քաղաքացու՝ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությամբ ամրագրված իրավունքների եւ ազատությունների պաշտպանության անհրաժեշտությամբ, նրանց իրավահավասարության, վարչարարության իրականացման համաչափության և կամայականության արգելքի սկզբունքներով, ինչպես նաև հետապնդել օրենքով կանխորոշված այլ նպատակներ:

Փաստորեն, Հանձնաժողովին Օրենքով վերապահված է հայեցողական լիազորություն՝ Օրենքի խախտման դեպքում ընտրելու երկու իրավաչափ լուծումներից որևէ մեկը՝ տալ նախազգուշացում կամ նշանակել տուգանք:

Ըստ Հանձնաժողովի, Օրենքի՝ նշված դրույթների շարադրանքից միանշանակ

հետևում է, որ Օրենքի խախտման ցանկացած դեպքում Հանձնաժողովն իրավունք ունի տալ նախազգուշացում կամ նշանակել տուգանք, իսկ տուգանք նշանակելիս պետք է կիրառվեն Օրենքով սահմանված տուգանքի չափերը:

Մինչդեռ, անհրաժեշտ է նշել, որ Օրենքում հստակեցված չեն նախազգուշացում տալու դեպքերն ու պայմանները: Օրենքի 36-րդ հոդվածով սահմանված են տուգանքի որոշակի չափեր:

Հանձնաժողովը տուգանքի փոխարեն նախազգուշացման կիրառումը բացատրել է նաև հետևյալ հանգամանքներով:

Հանձնաժողովի որոշման ընդունման պահին համապատասխան սուբյեկտների կողմից խախտումը վերացված է եղել: Ավելին. մի շարք դեպքերում, երբ վարույթները հարուցվել են դիմումների հիման վրա, դիմողներն իրենք են միջնորդել ձեռնպահ մնալ պատասխանատվության միջոցների կիրառումից, քանի որ խախտումներն այլևս առկա չեն:

Վարչարարության օրենքի 11-րդ հոդվածի համաձայն՝ վարչական մարմինն իր լիազորություններն իրականացնելիս պարտավոր է գործել այնպես, որպեսզի առանց իր լիազորությունների կատարմանը վնասելու՝ առավել սեղմ ժամկետում, առավել բարենպաստ արդյունքի հասնելու համար ապահովի իր տնօրինմանը հանձնված միջոցների առավել արդյունավետ օգտագործումը: Վարչարարության օրենքի 84-րդ հոդվածի համաձայն՝ պարտավոր անձը հարկադրանքի միջոցների կիրառման մասին պետք է նախազգուշացվի: Նախազգուշացման մեջ պետք է սահմանվի համապատասխան պարտականությունը կատարելու ժամկետը, որի ընթացքում պարտավոր անձին կարող է հնարավորություն տրվել, որպեսզի նա դա կատարի իր համար ընդունելի և օրենքով չարգելված եղանակներով: Տուգանք կիրառելու նախազգուշացման մեջ պետք է նշվի տուգանքի որոշակի չափը: Նախազգուշացումը կարող է կրկնվել այնքան ժամանակ, քանի դեռ պարտականությունը չի կատարվել, կամ կատարողական մարմինը չի դիմել անմիջական հարկադրանքի միջոցի կիրառմանը: Այդ ընթացքում նախազգուշացումը կարող է փոփոխություններ կրել: Նախազգուշացումը պետք է կազմվի գրավոր և սույն օրենքով վարչական ակտերի հանձնման համար սահմանված կարգով հանձնվի պարտավոր անձին: Այսինքն, տնտեսվարող սուբյեկտը տուգանքի կիրառման մասին պետք է նախազգուշացվեր, ապա սահմանվեր համապատասխան պարտականության կատարման ժամկետ, ապա նոր կիրառվեր տուգանք:

Ելնելով վերը նշվածից, ըստ Հանձնաժողովի, նախազգուշացման փոխարեն տուգանք կիրառելու դեպքում, համապատասխան որոշումների վիճարկման արդյունքում, հնարավոր է, որ դատարանի կողմից Հանձնաժողովի որոշումները ճանաչվեին անվավեր, ինչի արդյունքում պետության համար կարող էին ծագել ոչ բարենպաստ ֆինանսական հետևանքներ՝ առնվազն դատական և փաստաբանական ծախսերի, ինչպես նաև ոչ իրավաչափ վարչական ակտերի ընդունմամբ տնտեսվարող սուբյեկտներին պատճառված այլ վնասների ու բաց թողնված օգուտի չափով:

ՀՀ կենտրոնական բանկի գրության հիման վրա հարուցված վարչական վարույթի արդյունքում մի շարք բանկերին նախազգուշացում տալու խնդրի վերաբերյալ ուշադրության է արժանի այն հանգամանքը, որ վարույթի իրականացման շրջանակներում որևէ ապահովագրական ընկերություն չի նշել այն մասին, որ իր մուտքը ապահովագրական ծառայությունների շուկա խոչընդոտվել է կամ իրեն դուրս են մղել շուկայից:

Հարկ է նշել նաև, որ բանկերին նախազգուշացում տալու վերաբերյալ ընդունված՝ Հանձնաժողովի վերոնշյալ որոշումը ՀՀ վարչական դատարանի վճռով ճանաչվել է անվավեր, և այդ վճիռը ՀՀ վճռաբեկ դատարանի կողմից թողնվել է անփոփոխ:

Հետևաբար, Օրենքում անհրաժեշտ է հստակեցնել Հանձնաժողովի կողմից նախազգուշացում տալու դեպքերն ու պայմանները: Հարկ է նշել, որ ստուգման ընթացքում Հանձնաժողովն սկսել է Օրենքում վերոգրյալից բխող համապատասխան փոփոխությունների և լրացումների նախագծի մշակման աշխատանքները:

2.2 Տնտեսվարող սուբյեկտների կողմից համակենտրոնացումները չհայտարարագրելու համար նախատեսված տուգանքների ուսումնասիրություն

Օրենքի 8-րդ հոդվածի համաձայն տնտեսվարող սուբյեկտների համակենտրոնացում է համարվում՝

ա) տնտեսվարող սուբյեկտների միացումը կամ միաձուլումը.

բ) տնտեսվարող սուբյեկտի կողմից այլ տնտեսվարող սուբյեկտի ակտիվների կամ փայաբաժնի ձեռք բերումը, եթե դա ինքնին կամ ձեռք բերողին արդեն պատկանող ակտիվների կամ փայաբաժնի հետ միասին կազմում է այդ տնտեսվարող սուբյեկտի ակտիվների կամ փայաբաժնի 20 տոկոսը:

Օրենքի 9-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ տնտեսվարող սուբյեկտների համակենտրոնացումը, մինչև գործողության մեջ դնելը կամ դրան մասնակցելը, ենթակա է հայտարարագրման, եթե՝

ա) մասնակիցների ակտիվների համատեղ արժեքը դրա ստեղծմանը նախորդող վերջին ֆինանսական տարում կազմել է առնվազն երեք միլիարդ դրամ.

բ) մասնակիցները գործում են միևնույն ապրանքային շուկայում, և նրանց ակտիվների համատեղ արժեքը դրա ստեղծմանը նախորդող վերջին ֆինանսական տարում կազմել է առնվազն մեկ միլիարդ դրամ.

գ) մասնակիցներից մեկի ակտիվների արժեքը դրա ստեղծմանը նախորդող վերջին ֆինանսական տարում կազմել է առնվազն երեք միլիարդ դրամ.

դ) մասնակիցները գործում են միևնույն ապրանքային շուկայում և նրանցից մեկի ակտիվների արժեքը դրա ստեղծմանը նախորդող վերջին ֆինանսական տարում կազմել է

առնվազն մեկ միլիարդ դրամ:

Ուսումնասիրությամբ պարզվեց, որ մի շարք ընկերություններ, հնարավոր է, խախտել են Օրենքի պահանջները՝ չհայտարարագրելով համակենտրոնացումները: Նշենք, որ Օրենքի 36-րդ հոդվածի 4-րդ մասի համաձայն, համակենտրոնացումը չհայտարարագրելու յուրաքանչյուր դեպքով տնտեսվարող սուբյեկտների նկատմամբ պետք է նշանակվի տուգանք՝ համակենտրոնացմանը մասնակցելու նախորդ տարվա հասույթի չորս տոկոսի չափով (Հավելված 2 և 3): Արդյունքում, ընդհանուր առմամբ, հաշվարկվել է շուրջ 1.1 մլրդ դրամ գումար, ինչը, Հանձնաժողովի կողմից վարչական վարույթներ հարուցելուց հետո հայտարարագրման ենթակա համակենտրոնացում որակելու և համապատասխան տուգանքներ կիրառելու դեպքում, պետք է վճարվի ՀՀ պետական բյուջե:

2.3 Անբարեխիղճ մրցակցության համար նախատեսված տուգանքների ուսումնասիրություն

2008 և 2009 թվականներին Հանձնաժողովը դիմումներ է ստացել մի շարք սուբյեկտների գործունեությունում անբարեխիղճ մրցակցություն փաստերի հնարավոր առկայության վերաբերյալ: Հարուցվել են վարչական վարույթներ և կատարվել ուսումնասիրություններ: Արդյունքում՝ «Գևորգյանի Մագիստրոս» ՍՊ, «Ա. ԱՎԵՏՅԱՆԻ ԱՍՍ» ՍՊ, «ՄԱՅՐ ԱՆԱՀԻՏ» ՍՊ, «ՈւՍՏԱ Ա.Լ.Ա.» ՍՊ, «Տեսակետ» ՍՊ, «Անի-Ռոմ» ՍՊ ընկերությունների, ինչպես նաև անհատ ձեռնարկատերեր Ա. Իսահակյան, Ա. Ալավերդյան, Է. Դավթյան, Գ. Նալբանդյան գործունեությունում արձանագրվել են անբարեխիղճ մրցակցության դեպքեր: Հանձնաժողովի 2008 թվականի թիվ 10-Ա, 11-Ա, 22-Ա, 23-Ա, 29-Ա, 72-Ա, 74-Ա և 2009 թվականի 67-Ա, 68-Ա, 69-Ա որոշումներով, համապատասխանաբար, նշված տնտեսվարող սուբյեկտների գործողությունները որակվել են որպես անբարեխիղճ մրցակցություն, սակայն վերոնշյալ սուբյեկտները միայն նախազգուշացվել են:

Օրենքի 11-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ անբարեխիղճ մրցակցությունն արգելվում է, իսկ 36-րդ հոդվածի 5-րդ մասի 1-ին պարբերության համաձայն՝ անբարեխիղճ մրցակցության գործողությունն առաջացնում է տուգանքի նշանակում՝ հինգ հարյուր հազար դրամի չափով:

Հանձնաժողովն այդ որոշումներով տնտեսվարող սուբյեկտներին տվել է նախազգուշացումներ, չի ամրագրել վերը նշված իրավախախտման համար Օրենքով նախատեսված պատասխանատվության տեսակը՝ չնշանակելով տուգանքներ, ընդհանուր առմամբ 5,000.0 հազ. դրամ:

Այս կապակցությամբ ևս հարկ է նշել Օրենքում նախազգուշացում տալու դեպքերն ու պայմանները հստակեցնելու անհրաժեշտությունը, ինչի վերաբերյալ, ինչպես նշվել է սույն հաշվետվության 2.1 կետում, Հանձնաժողովի կողմից այժմ կատարվում է համապատասխան օրենսդրական լրամշակում:

2.4 Հանձնաժողովի որոշմամբ սահմանված փաստաթղթեր կամ այլ տեղեկատվություն չներկայացնելու համար նշանակված տուգանքների ուսումնասիրություն

Օրենքի 28-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ վարույթ, հետազոտություն, ստուգում, ուսումնասիրություն (այդ թվում՝ ապրանքային շուկայի ուսումնասիրություն) և (կամ) դիտանցում իրականացնելու կամ տնտեսվարող սուբյեկտներին առնչվող այլ հարցի կապակցությամբ Հանձնաժողովի ընդունած որոշման հիման վրա տնտեսվարող սուբյեկտները պարտավոր են Հանձնաժողով ներկայացնել որոշմամբ սահմանված փաստաթղթեր և այլ տեղեկատվություն: Օրենքի 35-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ Հանձնաժողովի որոշումը տնտեսվարող սուբյեկտների, պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների և նրանց պաշտոնատար անձանց կողմից ենթակա է կատարման որոշման մեջ նշված ժամկետում, իսկ 36-րդ հոդվածի 7-րդ մասի համաձայն՝ Հանձնաժողովի որոշմամբ սահմանված փաստաթղթեր կամ այլ տեղեկատվություն չներկայացնելը կամ ոչ հավաստի կամ կեղծ տեղեկություններ ներկայացնելն առաջացնում է տուգանքի նշանակում՝ հինգ հարյուր հազար դրամի չափով:

Հանձնաժողովի աշխատակազմի կողմից ներկայացված գրավոր տեղեկատվության համաձայն՝ 2007, 2008 թվականներին և 2009 թվականի մինչև հոկտեմբերի 1-ն ընկած ժամանակաշրջանում Հանձնաժողովի որոշումների հիման վրա թվով 2506 գրություններով փաստաթղթեր և տեղեկատվություն է պահանջվել տնտեսվարող սուբյեկտներից:

Համաձայն Հանձնաժողովի աշխատակազմի կողմից տրամադրված տեղեկատվության՝ 2007 թվականի ընթացքում Հանձնաժողովի որոշումներում նշված ժամկետներում այդ որոշումներով նախատեսված տեղեկատվությունը չեն ներկայացրել թվով 217 տնտեսվարող սուբյեկտներ, որոնցից 15-ը տուգանվել են, իսկ 184-ը պահանջվող տեղեկատվությունը ներկայացրել են որոշակի ուշացումներով՝ մինչև Հանձնաժողովի նիստում վերջիններիս նկատմամբ տեղեկատվություն չներկայացնելու համար տուգանքի կիրառման վերաբերյալ հարցի քննարկումը: Մնացած՝ թվով 18 տնտեսվարող սուբյեկտներից երկուսը լուծարված են եղել մինչև Հանձնաժողովի կողմից որոշում ընդունելը, երկուսը տուգանվել են՝ նույն օրը Հանձնաժողովի այլ որոշումներով սահմանված տեղեկատվություն չներկայացնելու համար, մեկը չի հայտնաբերվել, մեկը որոշումը չի ստացել, իսկ 12-ը չեն ստացել Հանձնաժողովի ծանուցումը:

2008 թվականի ընթացքում Հանձնաժողովի որոշումներում նշված ժամկետներում այդ որոշումներով նախատեսված տեղեկատվությունը չեն ներկայացրել թվով 312 տնտեսվարող սուբյեկտներ, որոնցից 14-ը տուգանվել են, իսկ 268-ը պահանջվող տեղեկատվությունը ներկայացրել են որոշակի ուշացումներով՝ մինչև Հանձնաժողովի նիստում վերջիններիս

նկատմամբ տեղեկատվություն չներկայացնելու համար տուգանքի կիրառման վերաբերյալ հարցի քննարկումը: Մնացած՝ թվով 30 տնտեսվարող սուբյեկտներից երկուսը սահմանված ժամկետում ներկայացրել են տեղեկատվությունը, երկուսի մասնաբաժինները համապատասխան շուկաների ընդհանուր ծավալներում եղել են աննշան, երկուսը որոշումը չի ստացել, 8-ը չեն ստացել Հանձնաժողովի ծանուցումը, իսկ թվով 16 տնտեսվարող սուբյեկտների նկատմամբ Հանձնաժողովի թիվ 101-Ա որոշմամբ սահմանված տեղեկատվությունը չներկայացնելու համար տուգանք կիրառելու վերաբերյալ հարցը չի քննարկվել, քանի որ տեղեկատվությունը պահանջվել է ԱՊՀ Հակամենաշնորհային Քաղաքականության Միջպետական Խորհրդի առաջարկությամբ, նրանց կողմից ներկայացված հարցաթերթիկներով և տեղեկանքներով: Այսինքն, Հանձնաժողովի որոշումը չի վերաբերել վարույթ, հետազոտություն, ստուգում, ուսումնասիրություն (այդ թվում՝ ապրանքային շուկայի ուսումնասիրության) և (կամ) դիտանցում իրականացնելու կամ տնտեսվարող սուբյեկտներին առնչվող այլ հարցի: Ընդ որում, ներկայացված տեղեկատվությունը Հանձնաժողովի կողմից չի մշակվել և նույնությամբ տրամադրվել է Խորհրդին:

2009 թվականի մինչև հոկտեմբերի 1-ն ընկած ժամանակահատվածում Հանձնաժողովի որոշումներում նշված ժամկետներում այդ որոշումներով նախատեսված տեղեկատվությունը չեն ներկայացրել թվով 135 տնտեսվարող սուբյեկտներ, որոնցից 15-ը տուգանվել են, իսկ 117-ը պահանջվող տեղեկատվությունը ներկայացրել են որոշակի ուշացումներով՝ մինչև Հանձնաժողովի նիստում վերջիններիս նկատմամբ տեղեկատվություն չներկայացնելու համար տուգանքի կիրառման վերաբերյալ հարցի քննարկումը: Մյուս՝ թվով 3 տնտեսվարող սուբյեկտներից մեկը հանդիսանում է ԼՂՀ քաղաքացի, մյուսի մասով վերահաշվարկի արդյունքում պարզվել է, որ ներկրել է մեկ ավտոմեքենա, մինչդեռ որոշումը վերաբերել է թվով երկու և ավելի ավտոմեքենա ներկրողներին, իսկ 3-րդ տնտեսվարող սուբյեկտը սահմանված ժամկետում ներկայացրել է տեղեկատվությունը:

Այսպիսով, 2007, 2008 թվականների ընթացքում և 2009 թվականի մինչև հոկտեմբերի 1-ն ընկած ժամանակաշրջանում Հանձնաժողովի որոշումներով նախատեսված տեղեկատվություն չեն ներկայացրել թվով 664 տնտեսվարող սուբյեկտներ, որոնցից թվով 569-ը պահանջվող տեղեկատվությունը ներկայացրել են որոշակի ուշացումներով՝ մինչև Հանձնաժողովի նիստում վերջիններիս նկատմամբ տեղեկատվություն չներկայացնելու համար տուգանքի կիրառման վերաբերյալ հարցի քննարկումը, թվով 44-ը տուգանվել են և տուգանք չի կիրառվել ընդամենը 51 տնտեսվարող սուբյեկտի նկատմամբ, որոնցից՝

ա) երկուսը լուծարված են եղել մինչև Հանձնաժողովի կողմից որոշում ընդունելը.

բ) երկուսը տուգանվել են նույն օրն ընդունված Հանձնաժողովի այլ որոշումներով.

գ) մեկը չի հայտնաբերվել.

դ) երեքը չեն ստացել Հանձնաժողովի համապատասխան որոշումները, հետևաբար

այդ որոշումները նրանց նկատմամբ ուժի մեջ չեն մտել.

ե) 20-ը չեն ստացել Հանձնաժողովի ծանուցումը, իսկ օրենքը բացառում է առանց տնտեսվարող սուբյեկտի ծանուցման պատասխանատվության միջոցների կիրառումը.

զ) 3-ը սահմանված ժամկետում ներկայացրել են պահանջվող տեղեկատվությունը.

է) երկուսի մասնաբաժինները համապատասխան շուկաների ընդհանուր ծավալներում եղել են աննշան և որևէ նշանակություն չեն կարող ունենալ շուկայի ուսումնասիրության արդյունքների վրա.

ը) 16 տնտեսվարող սուբյեկտների մասով Հանձնաժողովի որոշումը չի վերաբերել վարույթ, հետազոտություն, ստուգում, ուսումնասիրություն (այդ թվում՝ ապրանքային շուկայի ուսումնասիրություն) և (կամ) դիտանցում իրականացնելու կամ տնտեսվարող սուբյեկտներին առնչվող այլ հարցի.

թ) մեկը հանդիսանում է ԼՂՀ քաղաքացի.

ժ) մեկի մասով վերահաշվարկի արդյունքում պարզվել է, որ ներկրել է մեկ ավտոմեքենա, մինչդեռ որոշումը վերաբերել է թվով երկու և ավելի ավտոմեքենա ներկրողներին:

Այսինքն, Հանձնաժողովի որոշումներով սահմանված ժամկետներում տեղեկատվություն չներկայացրած, ընդհանուր առմամբ, թվով 569 տնտեսվարող սուբյեկտներ Հանձնաժողովի կողմից չեն տուգանվել:

Այդ կապակցությամբ Հանձնաժողովը հայտնել է հետևյալը:

Օրենքի 28-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ վարույթ, հետազոտություն, ստուգում, ուսումնասիրություն (այդ թվում՝ ապրանքային շուկայի ուսումնասիրություն) և (կամ) դիտանցում իրականացնելու կամ տնտեսվարող սուբյեկտներին առնչվող այլ հարցի կապակցությամբ Հանձնաժողովի ընդունած որոշման հիման վրա տնտեսվարող սուբյեկտները պարտավոր են Հանձնաժողով ներկայացնել որոշմամբ սահմանված փաստաթղթեր և այլ տեղեկատվություն: Օրենքի 35-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ Հանձնաժողովի որոշումը տնտեսվարող սուբյեկտների, պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների և նրանց պաշտոնատար անձանց կողմից ենթակա է կատարման որոշման մեջ նշված ժամկետում: Միևնույն ժամանակ, Օրենքի 37-րդ հոդվածը սահմանում է, որ տնտեսվարող սուբյեկտների կողմից Հանձնաժողովի որոշումը (բացառությամբ փաստաթղթեր և այլ տեղեկատվություն ներկայացնելու մասին որոշման) չկատարելը՝ որոշման մեջ նշված ժամկետում՝ առաջացնում է տուգանքի նշանակում՝ մեկ միլիոն դրամի չափով, իսկ Օրենքի 36-րդ հոդվածի 7-րդ մասի համաձայն՝ Հանձնաժողովի որոշմամբ սահմանված փաստաթղթեր կամ այլ տեղեկատվություն չներկայացնելը կամ ոչ հավաստի կամ կեղծ տեղեկություններ ներկայացնելն առաջացնում է տուգանքի նշանակում՝ հինգ հարյուր հազար դրամի չափով: Այսինքն, Օրենքը հինգ հարյուր հազար դրամի չափով տուգանքի նշանակում նախատեսել է ոչ թե որոշման մեջ նշված ժամկետում, այլ՝ ընդհանրապես Հանձնաժողով տեղեկատվություն չներկայացնելու համար: Իսկ Օրենքի

35-րդ հոդվածի 1-ին մասում նշված՝ որոշման մեջ նշված ժամկետում որոշումը կատարելու պահանջը և այդ պահանջի չկատարման համար պատասխանատվությունը վերաբերում են բացառապես որոշման այլ՝ տեղեկատվության ներկայացման հետ չկապված կետերին:

Այդ կապակցությամբ հարկ է նշել նաև, որ բոլոր դեպքերում, որոշմամբ սահմանված ժամկետում տեղեկատվություն չներկայացնելու պարագայում, տեղեկատվություն չներկայացրած յուրաքանչյուր տնտեսվարող սուբյեկտի նկատմամբ տուգանք կիրառելու վերաբերյալ հարցը սահմանված կարգով ներառվել է Հանձնաժողովի նիստի օրակարգում և հարցը նիստից հանվել է բացառապես Հանձնաժողովի արձանագրային որոշմամբ՝ մինչև նիստը տնտեսվարող սուբյեկտի կողմից տեղեկատվությունը ներկայացնելու դեպքում: Հակառակ պարագայում՝ հարցը նիստի օրակարգից չհանելու և տեղեկատվությունը ներկայացրած տնտեսվարող սուբյեկտի նկատմամբ պատասխանատվության միջոց կիրառելու դեպքում, Հանձնաժողովի որոշումը ենթակա կլիներ բեկանման դատարանի կողմից այն պատճառաբանությամբ, որ տնտեսվարող սուբյեկտը տուգանված կլիներ որոշմամբ նախատեսված տեղեկատվությունն արդեն իսկ ներկայացրած լինելու պարագայում, իսկ Վարչարարության օրենքի 5-րդ հոդվածի համաձայն՝ վարչարարություն իրականացնելիս վարչական մարմիններին արգելվում է միայն ձևական պահանջների պահպանման նպատակով անձանց ծանրաբեռնել պարտականություններով կամ մերժել նրանց որեւէ իրավունք տրամադրելը, եթե նրանց վրա դրված պարտականությունները բովանդակային առումով կատարված են: Տվյալ դեպքում, Հանձնաժողովը իրավունք չունի սոսկ ձևական պահանջների պահպանման նպատակով տուգանել համապատասխան տնտեսվարող սուբյեկտներին, քանի որ որոշմամբ պահանջվող տեղեկատվությունն այդ տնտեսվարող սուբյեկտների կողմից արդեն իսկ ներկայացված էր: Միևնույն ժամանակ, Վարչարարության օրենքի 8-րդ հոդվածի համաձայն՝ վարչարարությունը պետք է ուղղված լինի Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությամբ և օրենքներով հետապնդվող նպատակին, և դրան հասնելու միջոցները պետք է լինեն պիտանի, անհրաժեշտ և չափավոր: Օրենքի 1-ին հոդվածի համաձայն՝ Օրենքի նպատակն է պաշտպանել և խրախուսել ազատ տնտեսական մրցակցությունը, ապահովել բարեխիղճ մրցակցության համար անհրաժեշտ միջավայր, նպաստել ձեռնարկատիրության զարգացմանը և սպառողների շահերի պաշտպանությանը Հայաստանի Հանրապետությունում: Հետևաբար, հաշվի առնելով, որ Հանձնաժողովի որոշմամբ նախատեսված տեղեկատվությունն արդեն իսկ ներկայացվել է մինչև տուգանքի վերաբերյալ հարցի քննարկումը, Հանձնաժողովն անհրաժեշտ չի համարել տուգանք կիրառելը, քանի որ Հանձնաժողովի գործունեության կամ Օրենքի նպատակը տուգանքի սահմանումը չէ:

Հարկ է նշել նաև, որ նշված տնտեսվարող սուբյեկտների մի մասի նկատմամբ տեղեկատվություն չներկայացնելու համար տուգանք կիրառվել է, իսկ չտուգանված սուբյեկտների մի մասը լուծարվել են մինչև որոշում ընդունելը կամ դրանից հետո, կամ նշված տնտեսվարող սուբյեկտների մի մասին հնարավոր չի եղել հայտնաբերել՝

համապատասխան որոշումները կամ ծանուցումները նրանց հանձնելու համար, ինչը բացառում է վերջիններիս նկատմամբ պատասխանատվության միջոցների կիրառումը:

Վերոգրյալ փաստերը հետագայում բացառելու նպատակով անհրաժեշտ է Օրենքի 36-րդ հոդվածի 7-րդ մասում կատարել համապատասխան լրացում՝ Հանձնաժողովի կողմից տուգանքի կիրառումը պայմանավորելով որոշմամբ սահմանված ժամկետում տեղեկատվություն չներկայացնելով: Հավելենք, որ ստուգման ընթացքում այս ուղղությամբ ևս Հանձնաժողովի կողմից սկսվել են օրենսդրական լրացումների մշակման աշխատանքներ:

2.5 Հանձնաժողովի որոշումը սահմանված ժամկետներում չկատարելու համար նշանակվող տուգանքների ուսումնասիրություն

Օրենքի 35-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ Հանձնաժողովի որոշումը տնտեսվարող սուբյեկտների, պետական տեղական ինքնակառավարման մարմինների և նրանց պաշտոնատար անձանց կողմից ենթակա է կատարման որոշման մեջ նշված ժամկետում, իսկ Օրենքի 37-րդ հոդվածի համաձայն՝ Հանձնաժողովի որոշումը չկատարելն (բացառությամբ փաստաթղթեր և այլ տեղեկատվություն ներկայացնելու մասին որոշման) առաջացնում է տուգանքի նշանակում մեկ միլիոն դրամի չափով: Հանձնաժողովի աշխատակազմի կողմից ներկայացված գրավոր տեղեկատվության համաձայն՝ 2007 թվականի հունվարի 1-ից մինչև 2009 թվականի հոկտեմբերի 10-ն ընկած ժամանակահատվածում Հանձնաժողովի որոշումներով տուգանքներ են կիրառվել թվով 115 տնտեսվարող սուբյեկտների նկատմամբ: Ներկայացված տեղեկատվության ուսումնասիրության և վերլուծության արդյունքում արձանագրվեց, որ վերը նշված սուբյեկտներից թվով 42-ը (Հավելված 4) չեն կատարել որոշումների պահանջները (որոշումներում նշված ժամկետներում չվճարելով նշանակված տուգանքները), սակայն Հանձնաժողովի կողմից չեն տուգանվել՝ ընդհանուր առմամբ 42,000.0 հազ. դրամ:

Այդ կապակցությամբ Հանձնաժողովը հայտնել է, որ նշված որոշումներով համապատասխան տնտեսվարող սուբյեկտներին հանձնարարվել է այդ որոշումներում սահմանված ժամկետներում ներկայացնել տեղեկատվություն տուգանքի վճարման վերաբերյալ, այլ ոչ թե վճարել տուգանքը, ինչը պայմանավորված է այն հանգամանքով, որ Օրենքով Հանձնաժողովն իրավունք ունի թե նշանակելու տուգանքներ, և թե սահմանելու փաստաթղթեր և այլ տեղեկատվություն ներկայացնելու ժամկետներ, սակայն որևէ իրավական ակտով նախատեսված չէ Հանձնաժողովի իրավասությունը՝ սահմանելու տուգանքի վճարման ժամկետ: Ըստ այդմ, Հանձնաժողովի համապատասխան որոշումներով սահմանվում են ոչ թե տուգանքի վճարման ժամկետներ, այլ տուգանքի վճարումը հավաստող տեղեկատվության ներկայացման ժամկետներ: Անհրաժեշտ է նաև

ուշադրություն դարձնել այն հանգամանքին, որ տուգանքի վճարման վերաբերյալ տեղեկատվություն չներկայացնելը որևէ կերպ չի կարող նշանակել, թե այդ տուգանքը վճարված չէ: Բացի այդ, հիշատակված որոշումները կամ բողոքարկվել են համապատասխան տնտեսվարող սուբյեկտների կողմից, կամ Հանձնաժողովն ինքն է դիմել դատարան՝ այդ որոշումներով սահմանված տուգանքները բռնագանձելու պահանջով: Ամեն դեպքում, դրանց վերաբերյալ առկա են եղել դատական վեճեր և մինչև դատարանի կողմից այդ որոշումներով նշանակված տուգանքների իրավաչափության պարզումը, Հանձնաժողովի կողմից նույն որոշումների չկատարման համար սուբյեկտներին տուգանելու վերաբերյալ որոշումը կարող էր դիտվել որպես ոչ իրավաչափ վարչական ակտի ընդունում այն հիմնավորմամբ, որ համապատասխան որոշումները դատարանի կողմից անվավեր ճանաչվելու պարագայում այդ որոշումների չկատարման համար նշանակված տուգանքի գումարները ենթակա կլինեին պետական բյուջեից հետ վերադարձման, դրան ավելացրած ոչ իրավաչափ ակտի ընդունմամբ տնտեսվարող սուբյեկտներին պատճառված վնասները և բաց թողնված օգուտները: Հանձնաժողովի համապատասխան որոշումները դատարանի կողմից իրավաչափ ճանաչելու պարագայում, դատարանի համապատասխան վճիռների հիման վրա այդ որոշումների կատարումն անհրաժեշտության դեպքում ապահովվում է դատական ակտերի հարկադիր կատարման ծառայության միջոցով, հետևաբար, որոշման կատարման պարագայում, անհրաժեշտություն չկա տնտեսվարող սուբյեկտներին ծանրաբեռնել լրացուցիչ տուգանք վճարելու պարտականություններով, եթե վերջիններս, այսպես թե այնպես, կատարել կամ ՀՀ արդարադատության նախարարության դատական ակտերի հարկադիր կատարումն ապահովող ծառայության միջոցով կատարելու են Հանձնաժողովի որոշման պահանջները (Վարչարարության օրենքի 5-րդ հոդվածի համաձայն՝ վարչարարություն իրականացնելիս վարչական մարմիններին արգելվում է միայն ձևական պահանջների պահպանման նպատակով անձանց ծանրաբեռնել պարտականություններով, եթե նրանց վրա դրված պարտականությունները բովանդակային առումով կատարված են): Հարկ է նշել նաև, որ Օրենքի 19-րդ հոդվածի 1-ին մասի «ա» և «գ» կետերի, ինչպես նաև 31-րդ հոդվածի համաձայն՝ պատասխանատվության միջոցների կիրառումը Հանձնաժողովի իրավասությունն է, այլ ոչ թե պարտականությունը: Հանձնաժողովն այդ իրավասությունն իրականացնում է՝ ելնելով Օրենքի 1-ին հոդվածով սահմանված նպատակից, իսկ օրենքի նպատակների մեջ պետական բյուջեի համար գումարների հավաքագրումն նախատեսված չէ, մանավանդ որ խոսքը վիճելի տուգանքի գումարների մասին է:

Ելնելով վերոգրյալից, հիշատակված տնտեսվարող սուբյեկտների նկատմամբ տվյալ դեպքում Օրենքի 37-րդ հոդվածը կիրառելի չէ:

Վերոգրյալ փաստերը հետազայում բացառելու նպատակով անհրաժեշտ է Օրենքի 19-րդ հոդվածում տուգանք նշանակելու հետ մեկտեղ նախատեսել նաև տուգանքի վճարման ժամկետ սահմանելու Հանձնաժողովի իրավասությունը:

3. Հանձնաժողովի անդամների համակարգման ներքո գտնվող ոլորտների ուսումնասիրություն

Օրենքի 23-րդ հոդվածի 1-ին մասի «բ» կետի համաձայն, Հանձնաժողովի նախագահը կատարում է աշխատանքային պարտականությունների բաշխում Հանձնաժողովի անդամների միջև: Ի կատարումն Օրենքի վերը նշված դրույթի, Հանձնաժողովի նախագահի 2007 թվականի հուլիսի 12-ի թիվ 38-Ա և 2009 թվականի փետրվարի 25-ի թիվ 08-Ա հրամաններով կատարվել է աշխատանքային պարտականությունների բաշխում Հանձնաժողովի անդամների միջև, սակայն Հանձնաժողովի աշխատակազմի կողմից ներկայացրած գրավոր տեղեկատվության համաձայն՝ Հանձնաժողովի նախագահի կողմից ընդունված իրավական ակտերում ամրագրված ոլորտներից «Բնական հանածոներ», «Թանկարժեք մետաղներ, քարեր, ժամացույցներ», «Փայտամշակում», «Հեռուստատեսություն, ռադիո», «Գիտություն» «Արժեթղթեր», «Ժամանցի ծառայություններ», «Մշակույթ, կինեմատոգրաֆիա» և «Մետրոպոլիտեն» ոլորտներում 2001 թվականից սկսած որևէ աշխատանք չի կատարվել: Այսպիսով, Հանձնաժողովի անդամների կողմից չեն կատարվել Օրենքի հիման վրա ընդունված իրավական ակտերով վերջիններիս հանձնարարված պարտականությունները:

Այդ կապակցությամբ Հանձնաժողովը ներկայացրել է հետևյալ դիրքորոշումը:

Հանձնաժողովի նախագահի նշված հրամանների համաձայն՝ Հանձնաժողովի անդամների կողմից իրականացվող համակարգումը ներառում է Հանձնաժողովի աշխատակազմի կողմից համապատասխան աշխատանքների և գործառնությունների՝ սահմանված ժամկետում պատշաճ կատարման նկատմամբ հսկողությունը, ինչպես նաև օժանդակությունն այդ աշխատանքների և գործառնությունների իրականացման ընթացքում: Հանձնաժողովն իր ընթացիկ աշխատանքներն ընդհանրապես և համապատասխան ոլորտների ապրանքային շուկաների ուսումնասիրությունը՝ մասնավորապես, իրականացնում է իր գործունեության տարեկան ծրագրի (ծրագրային աշխատանքներ) և համապատասխան դիմումների հիման վրա: Հանձնաժողովի համապատասխան անդամների կողմից վերը նշված ոլորտների համակարգում իրականացրած չլինելը նշանակում է, որ այդ ոլորտները Հանձնաժողովի կողմից դեռևս չեն ուսումնասիրվել այնպես, ինչպես բազմաթիվ այլ ոլորտներ, քանի որ դրանք ընդգրկված չեն եղել Հանձնաժողովի տարեկան գործունեության ծրագրում կամ դրանց ուսումնասիրության վերաբերյալ դիմումներ Հանձնաժողովը չի ստացել: Ինչ վերաբերում է Հանձնաժողովի տարեկան գործունեության ծրագրում համապատասխան ոլորտների շուկաների ուսումնասիրության ընդգրկումը, ապա հարկ է նշել, որ յուրաքանչյուր տարի, ուսումնասիրման ենթակա շուկաների ցանկը սահմանելիս, Հանձնաժողովն առաջնորդվում

է մի շարք հանգամանքներով, մասնավորապես՝ սոցիալական նշանակության շուկաներ, կենտրոնացվածության բարձր աստիճան ունեցող շուկաներ, շուկաներ, որտեղ հնարավոր են մրցակցային խնդիրներ և այլն: Իսկ համապատասխան ոլորտների համակարգման գործառույթի ամրագրումը Հանձնաժողովի նախագահի հրամաններով նպատակ ունի կանոնակարգել համակարգման հետ կապված աշխատանքների իրականացումն այն պարագայում, երբ Հանձնաժողովի կողմից կուսումնասիրվի տվյալ ոլորտը: Հանձնաժողովի նախագահի նույն հրամանով սահմանված է, որ հրամանում չնշված ոլորտներին առնչվող աշխատանքների համակարգումը Հանձնաժողովի անդամների կողմից իրականացվում է Հանձնաժողովի նախագահի հանձնարարականներին համապատասխան: Այսինքն, նույն հիմնավորմամբ կարելի է նշել, որ Հանձնաժողովի անդամների կողմից չեն համակարգվել նաև գոյություն ունեցող բազմաթիվ այլ ոլորտներ և շուկաներ ևս, քանի որ դրանց ուսումնասիրությունը նախատեսված չի եղել Հանձնաժողովի տարեկան գործունեության ծրագրերով և դրանց վերաբերյալ չեն եղել համապատասխան դիմումներ: Ընդ որում, անհրաժեշտ է նկատի ունենալ, որ յուրաքանչյուր շուկայի ուսումնասիրություն պահանջում է ամիսների աշխատանք, որի ընթացքում ճշտվում են համապատասխան շուկայի ապրանքատեսակային և աշխարհագրական սահմանները, ծավալները, սուբյեկտները, պահանջվում է տեղեկատվություն այդ շուկայում գործող բոլոր տնտեսվարող սուբյեկտներից, կատարվում է համապատասխան վերլուծություն՝ պարզելու տվյալ շուկայում իրացվող ապրանքի և, առկայության դեպքում, դրա փոխադարձ փոխարինելի ապրանքների ծավալները, սուբյեկտների բաժինները և այլն: Հետևաբար, Հանձնաժողովի կողմից որևէ ոլորտի (ներառյալ՝ այդ ոլորտի շուկաների) ուսումնասիրությունը չի կարող ինքնանպատակ լինել, քանի որ այս դեպքում է, որ Հանձնաժողովի գործունեությունը կարող է անարդյունավետ լինել՝ ռեսուրսների անտեղի վատման տեսանկյունից, եթե Հանձնաժողովը, ուսումնասիրման ենթակա շուկաները որոշելիս, հաշվի չառնի դրանցում առավել հրատապ լուծում պահանջող մրցակցային խնդիրների առկայությունը:

Ելնելով վերոգրյալից, անհրաժեշտ է Հանձնաժողովի նախագահի 2009 թվականի փետրվարի 25-ի թիվ 08-Ա հրամանում կատարել համապատասխան փոփոխություններ՝ բացառելով Հանձնաժողովի անդամների կողմից որոշակի ոլորտի կամ շուկայի մշտական համակարգման գործառույթը: Ի դեպ, այս աշխատանքները նույնպես Հանձնաժողովի կողմից սկսվել են:

4. Հանձնաժողովի վերահսկողական (ստուգման) գործառույթների իրականացման գործընթացի ուսումնասիրություն

««Հայաստանի Հանրապետությունում ստուգումների կազմակերպման և անցկացման մասին» ՀՀ օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՕ-108-Ն օրենքով Հանձնաժողովին ստուգումներ անցկացնելու լիազորություն վերապահվել է

դեռևս 2007թ. ապրիլի 14-ից: Մինչդեռ Հանձնաժողովի աշխատակազմի վերահսկողության վարչությունը (այսուհետ նաև՝ Վարչություն) կազմավորվել է 2008թ. մարտի 19-ին: Կազմավորումից առ այսօր Վարչության կողմից ստուգումներ են կատարվել ընդամենը 2009թ. մարտ ամսին՝ երկաթուղային բարեփոխումների և 2009թ. ապրիլ-հունիս ամիսներին՝ դեղորայքի ոլորտներում: Կազմված տեղեկանքներն ուսումնասիրելու արդյունքում պարզվեց, որ Վարչության կողմից, ըստ էության, խախտումներ չեն արձանագրվել:

Հարկ է նշել, որ Վարչության կողմից փաստացի չեն կատարվում «Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական մրցակցության պաշտպանության պետական հանձնաժողովի աշխատակազմի կանոնադրության 42.1 կետի, ընդհանուր առմամբ, 8 ենթակետերից 1-ին, 2-րդ, 3-րդ, 4-րդ, 5-րդ, 6-րդ և 7-րդ ենթակետերով, ինչպես նաև Վարչության աշխատակիցների քաղաքացիական ծառայության պաշտոնների անձնագրերով ամրագրված գործառույթները:

Հավելենք, որ ըստ Հանձնաժողովի աշխատակազմի ներկայացրած գրավոր տեղեկատվության, Վարչությանը մինչև 2009 թվականի հոկտեմբերի 1-ը ՀՀ պետական բյուջեից վճարվել է 5,094.0 հազ. դրամ աշխատավարձ, ինչը դիտարկվում է որպես անարդյունավետ ծախս:

Այդ կապակցությամբ Հանձնաժողովը հայտնել է, որ «Հայաստանի Հանրապետությունում ստուգումների կազմակերպման և անցկացման մասին» ՀՀ օրենքով խստիվ սահմանափակված է Հանձնաժողովի կողմից իրականացվող ստուգումների շրջանակը. Հանձնաժողովն իրավասու է իրականացնել միայն Հանձնաժողովի կողմից օրենքի խախտման քննարկման կապակցությամբ ընդունված որոշման հիման վրա ներկայացված փաստաթղթերի և այլ տեղեկատվության հավաստիության թեմատիկ ստուգում: Նշվել է, որ իրականում մարտի 19-ի Հանձնաժողովի որոշմամբ աշխատակազմի կառուցվածքում կատարվել է լրացում՝ որպես կառուցվածքային ստորաբաժանում ներառելով Վարչությունը և քանի որ Վարչության աշխատակիցները հանդիսանում են քաղաքացիական ծառայողներ, Վարչությունը, անցկացված մրցույթների արդյունքում, փաստացի կազմավորվել և կադրերով համալրվել է 2008 թվականի դեկտեմբերին և աշխատել մեկ տարուց էլ քիչ ժամանակահատված:

Վերը նշվածի կապակցությամբ անհրաժեշտ է «Հայաստանի Հանրապետությունում ստուգումների կազմակերպման և անցկացման մասին» ՀՀ օրենքում հստակեցնել Հանձնաժողովի կողմից ստուգումների իրականացման իրավասությունները, ինչպես նաև առանձին ակտերով սահմանել վերահսկողության վարչության աշխատանքային ծրագրերը:

5. Կանադական միջազգային զարգացման հետազոտական կենտրոնից ստացված գրանտի ուսումնասիրություն

կենտրոնից գրանտի տեսքով ստացվել է 35.5 հազ. կանադական դոլար, որը հատկացվել է Հանձնաժողովին և ներառվել է արտաբյուջեում՝ «Ապրանքային շրջանառության բնագավառում մրցակցության խնդիրները» ծրագրով, ՀՀ դրամով (9,833.5 հազ. դրամ, որից փաստացի ծախսը 2007թ. կազմել է 9,018.0 հազ. դրամ, տարեվերջի մնացորդը՝ 815.5 հազ. դրամ): 2008 թվականին նույն ծրագրով փաստացի ծախսը կազմել է 1,879.0 հազ. դրամ:

Հարկ է նշել, որ 2007թ. կատարված փաստացի ծախսերի գերակշիռ մասը կազմում են ծառայությունների ձեռք բերման ծախսերը՝ 6,463.1 հազ. դրամ, որոնք, ըստ էության, մատուցվել են Հանձնաժողովի անդամների և աշխատակիցների կողմից: Օրենքի 20-րդ հոդվածի 4-րդ մասի համաձայն՝ հանձնաժողովի անդամները չեն կարող կատարել վճարովի այլ աշխատանք, բացառությամբ գիտական, ստեղծագործական կամ մանկավարժական գործունեության: Համանման սահմանափակում Հանձնաժողովի քաղաքացիական ծառայողների մասով նախատեսված է «Քաղաքացիական ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի 24-րդ հոդվածի 1-ին մասի «ա» կետով:

Այդ կապակցությամբ Հանձնաժողովը հայտնել է, որ վերը նշված աշխատանքների արդյունքում կազմվել է «Գիտական հաշվետվություն-Scientific Report_Armenia_103430» հաշվետվությունը, որը գնահատվել է դրական և ընդունվել կանադական միջազգային զարգացման հետազոտական կենտրոնի կողմից:

6. Գերիշխող դիրք ունեցող տնտեսվարող սուբյեկտների կենտրոնացված գրանցամատյանի (ռեեստրի) ուսումնասիրություն

Համաձայն Օրենքի 6-րդ հոդվածի 5-րդ մասի՝ տնտեսվարող սուբյեկտի գերիշխող դիրքի որոշման, ինչպես նաև գերիշխող դիրք ունեցող տնտեսվարող սուբյեկտների կենտրոնացված գրանցամատյանի (ռեեստրի) վարման կարգը սահմանում է Հանձնաժողովը: Իսկ Օրենքի 18-րդ հոդվածի 2-րդ մասը սահմանում է, որ Հանձնաժողովը իր խնդիրներն իրականացնելու համար վարում է գերիշխող դիրք ունեցող տնտեսվարող սուբյեկտների կենտրոնացված գրանցամատյանը (ռեեստրը): Օրենքի 6-րդ հոդվածի 6-րդ մասի համաձայն՝ տնտեսվարող սուբյեկտը ռեեստրում գրանցվում, ինչպես նաև այդ դիրքը կորցնելու դեպքում՝ գրանցումից հանվում է Հանձնաժողովի որոշմամբ:

Ուսումնասիրության արդյունքում պարզվեց, որ առկա են դեպքեր, երբ մի շարք տնտեսվարող սուբյեկտներ զբաղվում են այլ գործունեությամբ, կամ չեն տիրապետում նախկինում իրենց գործունեության մեծ ծավալներին, սակայն շարունակում են մնալ ռեեստրում, որպես գերիշխող դիրք ունեցող տնտեսվարող սուբյեկտ: Դրանցից են՝ «Սևան» ՍՊԸ-ն, «Կարկոմավտո» ՍՊԸ-ն, «Արմենիա Լադա» ՀԶ ՓԲԸ-ն և այլն:

Այդ կապակցությամբ հարկ է նշել, որ անհրաժեշտ է հաճախակի դարձնել շուկաների ուսումնասիրության աշխատանքները և արդյունքում պարբերաբար թարմացնել ռեեստրը՝ համապատասխանեցնելով այն տնտեսության արդի իրավիճակին:

Եզրակացություն

1. Հանձնաժողովը.

- 2008 թվականին գազալցման գործունեություն իրականացնող թվով 188 տնտեսվարող սուբյեկտների մասով կայացված որոշմամբ սուբյեկտների գործողությունները չի որակել որպես հակամրցակցային համաձայնություն, կիրառել է նախազգուշացում՝ չնշանակելով տուգանքներ.

- 2008 թվականին թվով 9 առևտրային բանկերի գործողությունները, անշարժ գույքի ապահովագրությունն իրենց կողմից նախընտրած մեկական ապահովագրական ընկերությունների միջոցով իրականացնելու համար, որակել է որպես հակամրցակցային համաձայնության կնքում (կայացում), սակայն չի նշանակել տուգանքներ, կիրառելով նախազգուշացում.

- 2008 և 2009 թվականներին թվով 10 տնտեսվարող սուբյեկտների գործողությունները որակել է որպես անբարեխիղճ մրցակցություն, սակայն չի նշանակել տուգանքներ, կիրառելով նախազգուշացում:

Փաստորեն, Օրենքով Հանձնաժողովին վերապահված է և նախազգուշացում տալու, և տուգանելու իրավասություններ, սակայն հստակեցված չեն Հանձնաժողովի կողմից նախազգուշացում տալու դեպքերն ու պայմանները:

2. Վերահսկողության ընթացքում հայտնաբերվել են հնարավոր համակենտրոնացումները չհայտարարագրելու մի շարք դեպքեր, որոնց կապակցությամբ Հանձնաժողովի կողմից վարչական վարույթների արդյունքում տուգանքներ կիրառելու դեպքում ՀՀ պետական բյուջե կարող է մուտքագրվել շուրջ 1.1 մլրդ ՀՀ դրամ:

3. 2007, 2008 թվականներին և 2009 թվականի մինչև հոկտեմբերի 1-ն ընկած ժամանակաշրջանում Հանձնաժողովի որոշումներով սահմանված ժամկետներում տեղեկատվություն չներկայացրած, ընդհանուր առմամբ, թվով 569 տնտեսվարող սուբյեկտներ Հանձնաժողովի կողմից չեն տուգանվել: Օրենքի 36-րդ հոդվածի 7-րդ մասի համաձայն՝ Հանձնաժողովի որոշմամբ սահմանված փաստաթղթեր կամ այլ տեղեկատվություն չներկայացնելը կամ ոչ հավաստի կամ կեղծ տեղեկություններ ներկայացնելն առաջացնում է տուգանքի նշանակում՝ հինգ հարյուր հազար դրամի չափով: Մինչդեռ Օրենքը, տուգանքի նշանակում նախատեսել է ոչ թե որոշման մեջ նշված ժամկետում, այլ ընդհանրապես Հանձնաժողով տեղեկատվություն չներկայացնելու համար:

4. Հանձնաժողովն իր որոշումները չկատարած (սահմանված ժամկետում տուգանքները չմուծած) մի շարք տնտեսվարող սուբյեկտների նկատմամբ չի նշանակել տուգանքներ, ինչը պայմանավորված է Օրենքում տուգանքի վճարման ժամկետ սահմանելու իրավասության բացակայությամբ:

5. Հանձնաժողովի անդամների կողմից չեն կատարվել Հանձնաժողովի նախագահի 2007 թվականի հուլիսի 12-ի թիվ 38-Ա և 2009 թվականի փետրվարի 25-ի թիվ 08-Ա հրամաններով սահմանված մի շարք ոլորտների կամ շուկաների համակարգման աշխատանքները:

6. Հանձնաժողովի աշխատակազմի վերահսկողության վարչության կողմից պատշաճ չեն իրականացվել Հանձնաժողովի աշխատակազմի կանոնադրությամբ և վարչության աշխատակիցների քաղաքացիական ծառայության պաշտոնների անձնագրերով ամրագրված գործառույթները:

7. Հստակ ձևակերպված չէ կանադական միջազգային զարգացման հետազոտական կենտրոնից ստացած գրանտի հաշվին իրականացված աշխատանքների գիտական կամ ստեղծագործական բնույթը:

8. Գերիշխող դիրք ունեցող տնտեսվարող սուբյեկտների գործունեությանն առնչվող ապրանքային շուկաների նոր ուսումնասիրությունները չեն իրականացվում որոշակի պարբերականությամբ՝ ռեեստրը թարմացնելու նպատակով, ինչպես նաև սահմանված չէ ռեեստրում գրանցված մնալու որոշակի ժամկետ, որի ավարտից հետո սուբյեկտը կհամարվի գրանցումից հանված, նույնիսկ եթե Հանձնաժողովը չի հասցրել ուսումնասիրել տվյալ շուկան:

Առաջարկություններ

1. ՀՀ կառավարությանը և Հանձնաժողովին՝ «Վերահսկիչ պալատի մասին» ՀՀ օրենքի 19-րդ հոդվածի 11-րդ մասին համապատասխան՝ իրավական ակտերի կատարելագործման վերաբերյալ.

ա) Օրենքի 31-րդ հոդվածի համաձայն՝ Օրենքի խախտման դեպքում Հանձնաժողովն իրավասու է իր որոշմամբ կիրառել օրենքով նախատեսված պատասխանատվության միջոցներ, այդ թվում՝ տալ նախազգուշացում՝ և խախտումները շտկելու, և (կամ) հետագայում բացառելու հանձնարարություն, և (կամ) նշանակել օրենքով նախատեսված չափերով տուգանք: Օրենքի 36-37-րդ հոդվածներով սահմանված են տուգանքի որոշակի չափեր: Վարչարարության օրենքի 6-րդ հոդվածի համաձայն՝ հայեցողական լիազորությունն օրենքով վարչական մարմնին վերապահված իրավունք է՝ ընտրելու մի քանի հնարավոր իրավաչափ լուծումներից որեւէ մեկը: Փաստորեն, Հանձնաժողովին Օրենքով վերապահված է հայեցողական լիազորություն՝ Օրենքի խախտման դեպքում ընտրելու երկու իրավաչափ լուծումներից որեւէ մեկը՝ տալ նախազգուշացում կամ նշանակել տուգանք: Սակայն Օրենքով կամ իրավական այլ ակտերով սահմանված չեն Հանձնաժողովի կողմից նախազգուշացում տալու դեպքերն ու պայմանները: Միաժամանակ, Վարչարարության օրենքի 84-րդ հոդվածի համաձայն՝ պարտավոր անձը տուգանքի կիրառման մասին պետք է նախազգուշացվի: Նշվածից բխում է, որ մի դեպքում,

Վարչարարության օրենքով, Հանձնաժողովը տուգանք կիրառելուց առաջ տնտեսվարող սուբյեկտին պարտադիր պետք է տա նախազգուշացում և խախտումները շտկելու հանձնարարություն, որը սուբյեկտի կողմից չկատարելու դեպքում նոր միայն կիրառի տուգանք, մյուս դեպքում, Օրենքով, պետք է կամ միայն նախազգուշացնի կամ միայն տուգանի: Նշված անհատականությունները, ինչպես նաև երկակի ու կամայական մոտեցումները բացառելու նպատակով անհրաժեշտ է Օրենքում կատարել համապատասխան փոփոխություններ ու լրացումներ՝ նախատեսելով այն պայմանները, որոնց առկայության դեպքում միայն Հանձնաժողովն իրավասու կլինի տալ նախազգուշացում:

բ) Հանձնաժողովի պահանջով տեղեկատվություն չտրամադրելու համար Օրենքով տուգանքի նշանակում նախատեսված է ոչ թե որոշման մեջ նշված ժամկետում, այլ ընդհանրապես Հանձնաժողով տեղեկատվություն չներկայացնելու համար: Նշված ձևակերպումը թույլ է տալիս տնտեսվարող սուբյեկտներին Հանձնաժողովի որոշմամբ պահանջվող տեղեկատվությունը ներկայացնել ոչ թե որոշմամբ սահմանված ժամկետում, այլ դրանից հետո, ընդհուպ մինչև վերջինիս նկատմամբ Հանձնաժողովի կողմից տուգանք կիրառելու վերաբերյալ հարցի քննարկումը: Դրանով իսկ տնտեսվարող սուբյեկտը խուսափում է սահմանված ժամկետում Հանձնաժողով տեղեկատվություն չներկայացնելու համար նախատեսված պատասխանատվությունից: Օրենքում նշված բացը լրացնելու նպատակով անհրաժեշտ է Օրենքի 36-րդ հոդվածի 7-րդ մասում կատարել համապատասխան լրացում՝ Հանձնաժողովի կողմից տուգանքի կիրառումը պայմանավորելով որոշմամբ սահմանված ժամկետում տեղեկատվություն չներկայացնելու հետ:

գ) Հանձնաժողովի նշանակած տուգանքների գանձումը պետական բյուջե սահմանված ժամկետներում ապահովելու նպատակով Օրենքի 19-րդ հոդվածում տուգանք նշանակելու հետ մեկտեղ անհրաժեշտ է նախատեսել նաև տուգանքի վճարման ժամկետ սահմանելու Հանձնաժողովի իրավասությունը:

դ) Հանձնաժողովի նախագահի 2009 թվականի փետրվարի 25-ի թիվ 08-Ա հրամանում պետք է կատարել համապատասխան փոփոխություններ՝ բացառելով Հանձնաժողովի անդամների կողմից որոշակի ոլորտի կամ շուկայի մշտական համակարգման գործառույթը:

ե) «Հայաստանի Հանրապետությունում ստուգումների կազմակերպման և անցկացման մասին» ՀՀ օրենքում անհրաժեշտ է կատարել համապատասխան լրամշակում՝ հստակեցնելով Հանձնաժողովի կողմից ստուգումների իրականացման իրավասությունները:

զ) պետք է առանձին ակտերով սահմանել Հանձնաժողովի աշխատակազմի վերահսկողության վարչության աշխատանքային ծրագրերը:

է) Հանձնաժողովի որոշմամբ հաստատված՝ գերիշխող դիրք ունեցող տնտեսվարող

սուբյեկտների կենտրոնացված ռեսսորի վարման կարգում անհրաժեշտ է կատարել համապատասխան փոփոխություններ և լրացումներ՝ նախատեսելով ռեսսորում գրանցված մնալու որոշակի ժամկետ, որի ավարտից հետո սուբյեկտը կհամարվի գրանցումից հանված:

ը) անհրաժեշտ է հստակեցնել Օրենքով նախատեսված՝ Հանձնաժողովի կողմից դիտանցումների իրականացման նպատակը՝ նախատեսելով, որ դիտանցումներն անհրաժեշտ են Օրենքի հնարավոր խախտումների բացահայտման և ապացույցների ձեռք բերման համար: Միաժամանակ անհրաժեշտ է սահմանել դիտանցումների իրականացման հստակ մեխանիզմներ:

թ) անհրաժեշտ է հստակեցնել «տնտեսական պայմաններ (գործոններ)» հասկացությունը, քանի որ այդ հասկացությունն օգտագործվում է Օրենքում, սակայն սահմանված չէ, թե որոնք են այդ պայմանները (գործոնները):

ժ) անհրաժեշտ է ամրագրել դրույթներ, որ հակամրցակցային վարքագիծը կարող է ոչ միայն սահմանափակել, կանխել կամ արգելել մրցակցությունը, այլ վնասել սպառողների շահերին:

ժա) անհրաժեշտ է հստակեցնել, թե որ դեպքերում է գերիշխող դիրք ունեցող տնտեսվարող սուբյեկտի կողմից կիրառվող գների բարձրացումը, իջեցումը կամ պահպանումը համարվում չի՞մնավորված: Հստակեցման կարիք ունեն մաս «խտրական գների կամ օրենսդրությանը հակասող առևտրի այլ պայմանների» առկայությամբ պայմանավորված գերիշխող դիրքի չարաշահման դեպքերը:

ժբ) նպատակահարմար է նվազեցնել համակենտրոնացման հայտարարագրման համար տնտեսվարող սուբյեկտների կողմից ներկայացվող տեղեկատվության ծավալները (աուդիտորական եզրակացությունների, ինչպես մասնավորապես տվյալ տարում գործունեություն սկսած տնտեսվարող սուբյեկտների ֆինանսական հաշվետվությունների մասով)՝ վերջիններիս լրացուցիչ ծանրաբեռնվածությունից զերծ պահելու նպատակով, քանի որ այդ տեղեկատվությունը համակենտրոնացման գնահատման համար էական նշանակություն չի կարող ունենալ, իսկ անհրաժեշտության դեպքում, Հանձնաժողովն իրավասու է իր որոշմամբ պահանջել անհրաժեշտ տեղեկատվությունը:

2. Հանձնաժողովին՝

ա) Հայտարարագրման ենթակա համակենտրոնացումների մասով առավել ամբողջական վերահսկողություն իրականացնելու նպատակով համագործակցել:

- ՀՀ արդարադատության նախարարության աշխատակազմի իրավաբանական անձանց պետական ռեգիստրի գործակալության հետ, մասնավորապես իրավաբանական անձանց (կազմակերպությունների) միացումների, միաձուլման, ինչպես մասնավորապես երրորդ անձանց լրացուցիչ ավանդների հաշվին ներդրման ավելացման վերաբերյալ պարբերական տեղեկատվության ստացման միջոցով:

- ՀՀ կենտրոնական դեպոզիտարիայի հետ տնտեսվարող սուբյեկտների 20 և ավելի տոկոս բաժնեմասերի ձեռք բերման դեպքերի վերաբերյալ պարբերական տեղեկատվության ստացման միջոցով:
- ՀՀ ԿԱ պետական եկամուտների կոմիտեի հետ կազմակերպությունների տարեկան հասույթների և ակտիվների վերաբերյալ պարբերական տեղեկատվության ստացման միջոցով,

բ) օրենսդրությամբ սահմանված կարգով և ժամկետներում հարուցել վարչական վարույթներ՝ սույն հաշվետվության 2-3-րդ հավելվածներում նշված տնտեսվարող սուբյեկտների նկատմամբ,

գ) Հանձնաժողովի անդամների և աշխատակազմի քաղաքացիական ծառայողների կողմից որոշակի վճարի դիմաց Հանձնաժողովի գործունեության հետ անմիջականորեն չկապված աշխատանքների իրականացման ընթացքում ուշադրություն դարձնել դրանց գիտական, ստեղծագործական կամ մանկավարժական բնույթին՝ բացառելով ցանկացած այլ տեսակի վճարների, վարձատրությունների կամ փոխհատուցումների ստացումը: Միաժամանակ, նշված աշխատանքներն իրականացնել ՀՀ օրենսդրության, մասնավորապես ՀՀ քաղաքացիական և ՀՀ աշխատանքային օրենսգրքերի դրույթների խստիվ պահպանմամբ,

դ) Վերականգնված գումարները փոխանցել ՀՀ գանձապետական համակարգի ցանկացած եկամտային հաշվին՝ նախապես կիրառելով ՀՀ վերահսկիչ պալատի անվամբ բացված 96 կոդը,

ե) Համաձայն «Վերահսկիչ պալատի մասին» ՀՀ օրենքի 24-րդ հոդվածի 2-րդ մասի «գ» կետի, մեկամսյա ժամկետում ՀՀ վերահսկիչ պալատին գրավոր տեղեկատվություն տրամադրել՝ հայտնաբերված խախտումները վերացնելու վերաբերյալ: